

Anders Roman
Innerstad
Telefon: 08-508 285 20
anders.roman@expl.stockholm.se

Till
Exploateringsnämnden 2007-05-14

Hur säkrar vi stadens vattennära byggande mot klimathotet? Fråga från Åsa Romson (mp) och Torkel Tigerschiöld (mp)

Förslag till beslut

Exploateringsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på den ställda frågan.

Krister Schultz

Stefan Eriksson

Stockholm, Mälaren och Saltsjön

Stockholm bildades där Mälaren möter Östersjön. Staden och dess ekonomi skapades av handelsvägen på dessa stora vatten. Utmed Mälarens och Saltsjöns stränder har funnits inte bara handel utan många andra verksamheter som dragit nytta av att ligga vid vattnet. Strukturförändringar inom industri, transporter och handel har medfört att Stockholms stränder och kajer fått allt mindre av byggnader för sådana ändamål och i ökande grad i stället uppfattas som attraktiva bostads- och rekreationsområden.

Mälaren

Mälaren ligger normalt ca 60 cm högre än Saltsjön. Före 1940-talets vattendom varierade vattenståndet avsevärt. Som mest lär det under sent 1700-tal varit 280 cm skillnad, vilket bland mycket annat förde med sig att portarna i Christopher Polhems sluss svämmade över. 1922 var det nästan knädjupt på Kornhamnstorg.

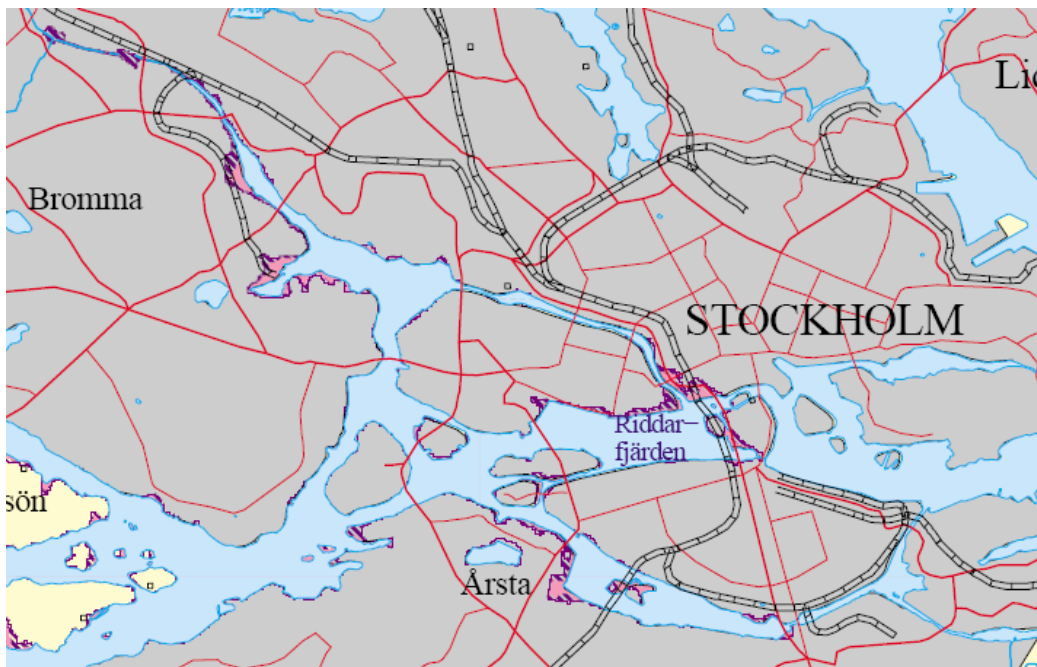
Frågan om klimatförändringar har uppmärksamrats alltmer under senare år och regeringen tillsatte sommaren 2005 Klimat- och sårbarhets-utredningen. Den ska lämna sitt huvudbetänkande under 2007, men lämnade i november 2006 ett delbetänkande: "Översvämningshot – risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren

och Vänern”. Exploateringsnämnden yttrade sig 2007-04-19 till kommunstyrelsen över detta delbetänkande.

Kontoret, liksom andra förvaltningar och bolag från Stockholms stad har medverkat i utredningsarbetet och för kontorets del är en viktig insats att planera för en utökad avbördningskapacitet vid ombyggnad av Slussen / Söderström. För att tillföra den av utredningen föreslagna avbördningskapaciteten behöver man bygga ytterligare tre kanaler liknande dagens till en bedömd kostnad av ca 500 mnkr.

En viktig kunskap som framkommit är att de troligaste klimatscenarierna visar på att Mälaren i framtiden oftare får låga nivåer och oftare får relativt höga nivåer. Däremot inte någon höjning av de allra högsta nivåerna. Klimatförändringar är alltså inte orsaken till att avbördningsförmågan bör ökas radikalt. Orsaken är istället att det numera finns strängare dimensioneringsregler för beräkning av risker och säkerhet för dammar och stora vattendrag.

Stadsbyggnadskontoret har under året tagit fram en utredning med rekommendationer och exempel: ”Planering i översvämningshotade områden”. Bilden nedan visar områden i Stockholms stad som riskerar att översvämmas av Mälaren vid ett 100-årsflöde (rosa fälten) respektive en dimensionerande nivå (lila skrafferade fälten).

Bilden är hämtad från Räddningsverkets översiktliga översvämningskartering för Mälaren.

Utredningen innehåller bl.a. förslag till rekommendationer för den fysiska planeringens två nivåer och rekommendationer för nybyggnation. Vägledande är även ”Översvämningsrisker i fysisk planering” utgiven av länsstyrelserna i Mellansverige och ”Riskhantering i översiktsplaner”, utgiven av Räddningsverket. Genom att tillämpa sådana riktlinjer kan staden framför allt i den fysiska

planeringen verka för att skador undviks eller åtminstone minimeras. Några ekonomiska konsekvensanalyser har inte tagits fram i detta sammanhang.

Skadekostnader

När det gäller befintlig bebyggelse och anläggningar har Klimat- och sårbarhetsutredningen uppskattat de samlade kostnaderna runt hela Mälaren vid de olika studerade översvämningsnivåerna (minst 4 resp minst 7,4 miljarder kronor). Ingen uppdelning finns som visar just Stockholms stad. Kalkylerna baseras på schabloner från försäkringsbranschen när det gäller byggnadsskador. Uppgifter saknas om direkta kostnader för te.x. avbrutna kommunikationer, olika driftavbrott, el- och vattenförsörjning etc.

Ansvar

Det måste noteras att när det gäller befintliga fastigheter, hus och anläggningar, så är grundprincipen att ägaren har ansvaret för skydd av sin egendom. Det torde innebära att när väl ett område är exploaterat och allt överlämnat till sina respektive ägare, så upphör exploateringsnämndens ansvar.

I ett avseende kan det vara annorlunda: I det fall en översvämning beror på felaktig reglering av Mälaren, så kan möjligen Stockholms stad ställas till ansvar, eftersom staden enligt gällande vattendom svarar för denna reglering. Detta ansvar fanns ursprungligen för stadens del hos dess hamnstyrelse. Denna har emellertid numera upphört och ansvaret har i tillämpliga delar förts till exploateringsnämndens verksamhetsområde.

Saltsjön

Inför kommande etapper av projektet Hammarby Sjöstad har kontoret anlitat SMHI för att få ett fackmässigt utlåtande om framtidens vattenstånd. Utlåtandet angav att förändringen av medelvattenståndet de närmaste 100 åren förväntas ligga i intervallet -31 till +48 cm jämfört med dagens förhållanden. Siffrorna inkluderar landhöjningen, som är ca 40 cm på hundra år. Inga dramatiska förändringar, alltså. För att vara på säkra sidan beslöt kontoret ändå att höja de planerade kajerna med ca 30 cm efter att ha samrått med aktuella byggherrar.

Några tyngre skäl för att genomföra kostnadsberäkningar av skador från eventuella översvämningar synes alltså inte finnas.

Ansvarsförhållandena är naturligtvis desamma som i Mälaren med skillnaden att någon vattendom om nivåreglering inte finns.

Slut